Q. D. B. V.

De

SERENISSIM. ELECTORUM SAXONIÆ FAVORE IN LITERAS & SCHOLAS,

MODERANTE

L. ADAMO RECHENBERG, P.P.

Academiæ Lipsiensis jam Rectore
Magnifico nec non Collegii Philoso-
phici Pro-Cancellario

D. XIIX. Dec. A. C. M DC LXXXIX.

publicè differet

SEBASTIANUS Gottfried Starck/

Freiberg. Misn.

LIPSIÆ,
Literis WITTIGAVIANIS.

B. C. D.

QVod maxime consentaneum videtur, ut ea qvisqve exeqvatur, ad qvæ aut à natura formatus, aut educatione sedulaqve institutione instructus est, atqve præparatus; id forte etiam in literarum studiis observandum, nemo inficiabitur: ut eorum præcipue curam geramus, qvibus eæ ceu fulcimentis qvibusdam innisæ ad summum fastigium pervenerint, atqve adhuc sustineantur. Itaqve qvum examini eruditorum publico esset qvoddam profectuum Academicorum specin en edendum, non alia visa materia convenientior illorum, qvi in literas ac literatos Patronos se exhibuerunt, contemplatione. Qvo ex genere cum nulla non ætas nonnullos nobis ostendat, neqve forte regio ulla aut natio, maxime in Europa nostra (illa ab omni ævo, qvantum recordamur, elegantioris doctrinæ nutrice) reperiatur, cujus cives perpetuo odio immeritas Musas fuerint proseqvuti: nos tamen, qvorum præcipue alimur beneficiis meritisqve obstringimur, ad SERENISSIMOS SAXONIÆ PRINCIPES nos conferimus, nec veterum con-

temtores, nec peregrinorum incuriosi, si tempus commodius locusque se offeret fortassis inposterum. Quod argumentum cum agnoscamus facile, fateamurque tantuli ingenii captum excedere; tamen ne ab instituto recedamus, prohibet, quâ in S E R E N I S S. S A X O N I Æ   E L E C T O R E S *ducimur cum bene animatis civibus omnibus, pietas, ac de quo supra meminimus, literatorum officium; cui si obtemperemus, atque hac vice* F A V O R E M SERENISS. ELECTORUM SAXONIÆ IN L I T E R A S E T S C H O L A S, *pro virili exponamus, rem facturi videmur, ut nobis non inconvenientem, ita nec a voluntate Lectoris aequi alienam.*

§. I.

§. I.

QVanqvam igitur adeo cum literis arma atqve bella non habere commercii qvidqvam qvis putet; ut barbare potius animos atqve illam Musarum qvietem tubæ atqve litui, qvam ad studia clangore suo provocare videantur: tamen ita evenire comperimus, ut fere Principes fortissimi qvos Martis alumnos sæpe appellant Poëtæ, artium se exhibeant, perbenignos nutritores. Sive enim agnoscunt disci ab eruditis prudentiam, qva opus omnino habent & ad animos militares coërcendos, & ad consilia sua perseqvenda, hostium eludenda; sive hoc agunt, ut apud posteritatem etiam laudem ac gloriam assеqvantur; utiqve latere, nisi historiæ penitus expertem non potest, ex omni ævo huc adduci exempla posse Saxonibus etiam nostris ut belli famam, nemo, nec ipsi hostes, denegant; ita qvo in literas studio semper fuerint, nostra refert attendere.

§. II.

Nemini autem non est apertum, LITERAS hic nobis cum lingvas & artes, tum scientias omnes & disciplinas notare, qvæ liberali homine maxime dignæ sunt, ac priscis illis Romanis, Ciceroni præcipue, sapientia atqve doctrina, Græcis σοφία & φιλοσοφία, nobis eruditio ac vulgo studia vocantur; unde LITERATORUM nomen, qvo tum eos, qvi in harum studio velut ad metam pervenerunt sapientiæ, tum qvi aliqvo spatio confecto, è longinqvo eandem exspectant; tum deniqve qvi carceribus adhuc qvasi clausi cursum meditan-

tur potius, qvam tentant, denotari omnibus constat. Hos ex more non ita vetusto in *qvatuor* classes, qvas vulgo *Facultates* in Academiis vocant, describere solent; ita, ut ubi illæ cum jure conferendi honores Academicos vigeant, nomen *Academiæ* ex Græcia desumtum usurpetur. (a)

§. III.

FAVORE autem PRINCIPUM IN LITERAS eam intelligimus gratiam, qvam in erigendis Scholis, virisqve dignis præficiendis, atqve salariis, privilegiis, ut & discentium stipendiis constituendis, aut alio qvovis modo, promovendis literis, demonstrarunt. Atqve hanc SERENISSIMÆ DOMUI SAX. maxime ELECTORIBUS esse propriam, edissere jam pluribus institui.

§. IV.

Etenim PRINCIPES atqve ELECTORES SAXONIÆ inde ab aliqvot jam seculis favorem erga scholas singularem abunde testatos esse, testimoniis oppido luculentis ostendi potest. Nam sive *Academias*, sive *triviales* ab iis institutas *Scholas* contemplemur, Illustris gratiæ monumenta extant plurima.

§. V.

Primum de ACADEMIIS, qvæ cura Inclytorum Saxoniæ Principum laudatorum surrexerunt, paucis differam. E qvibus ut ætate, ita forte etiam fama ac gloria, qva nunc viget, perpetuoqve utinam vigeat, primum sibi locum Philurea nostra vendicat. Dedit istam nobis FRIDERI-

(a) Conf. H. Conring. Antiq. Acad. Diss. III.

DERICUS, Landgravius Thuringiæ, & Marchio Misniæ: qvi cum à puero in castris versatus, plurimisqve bellis maxime Hussiticis esset exercitatus, BELLICOSI nomen indeptus est, simul & Ducatum Saxoniæ hactenus velut vagum extra stirpem Wittichindeam, propter virtutem in bello adprobatam, ope Sigismundi Imperatoris, Electoratus tum vacantis qvidem dignitate auctum recepit. (*b*)

§. VI.

Hic cum Fratre Wilhelmo II. divite alias dicto misertus Musarum, qvas turbæ Bohemorum, atq; ereptorum privilegiorum injuria, contentiones etiam ex dogmate Hussitico Germanis tum Papalis ignorantiæ tenebris immersis inviso, Praga excedere coëgerant, benigne easdem excepit.

§. VII.

Causæ qvæ moverint Fridericum, ut ita benignum se erga Musas exulantes gereret, allegantur potissimum duæ: odium in Hussitas, qvibus cum armis infestus esset, ægre etiam facere voluerit Academiæ novæ institutione; & in literas amor, qvem contraxerit per amicitiam cum Sigismundo Imperatore. (*c*) Qvam in rem verosimile erit, contulisse nonnihil preces Vincentii Gruneri, qvibus dedit Fridericus, ut vagæ tum Musæ propriam perpetuamqve sedem haberent

---

(*b*) Fabric. Sax. Illustr. p. 684. & Hortled. f. 1. de B. Sm. l. IV. c. 23. n. 51. 25. (*c*) Fridericus in Orat. seculari p. 21 De Sigismundo Philippus in Chronico habet, fuisse eum animo heroico ac magno, delectatum etiam esse lectione historicorum, ac jussisse sibi ex Græco in Latinum transferri Arriani hi-

rent. (*d*) Prætereaqve impulisse eum credimus spem, qvam de fructu ex eâ re ad cives suos perventuro, ut prudens Princeps, conceperat. Cum enim tum temporis perpaucæ essent per Germaniam Academiæ, (*e*) ut pleriqve omnes Pragam adire studiorum caussa, necesse haberent, fore videbat, ut non solum fines egredi eam ob rem civibus suis non esset opus; sed exterorum etiam adventu plurimum ad eosdem emolumenti rediret. Nam insulsorum qvorundam hominum opinio est, qvi nihil plane commodi ex Academiis in civitatem redundare persvasum sibi habent, à qva Heros hic longe fuit alienissimus.

§. IIX.

Itaqve cum more illorum temporum à Pontifice R. Alexandro V. Privilegia impetrasset Academiæ novæ, isqve horum Conservatorem constituisset Antistitem Martisburgensem, die II. Decemb. A. M.CCCC IX. illam constituit, primo Rectore Magnifico creato *M. Johanne Ottone de Munsterberg* SS. Theol. P.P. (*f*) cœtuqve studiosorum in qvatuor nationes, Polonicam nempe, Bavari-

storiam per P. Paulum Vergerium, anteqvam Bartholomæi Pacii translatio haberetur p. 620. (*d*) Fuit deinde Grunerus primus Theol. in hac Alma Professor, juxta Frid. Orat. cit. p. 22. qvem si qvis Lipsia oriundum putat, falsus est, cum eum Zviccaviensem esse, manifestum fecerit *Fellerus* noster celeberrimus, in *Cygnis Qvasimodogenitis* c. I. (*e*) celebriores tantum numerabantur in Germania, *Viennensis, Coloniensis, Heidelbergensis & Herbipolensis*, de qvibus passim vid. Chronica. (*f*) Fundavit hic Collegium B. Mariæ Virginis, & primus è 46. Magistris & Doctoribus Lipsi-

Bavaricam, Miſnenſem, & Saxonicam diſtributo. (g)

§. IX.

Ubi obiter velut obſervari meretur, ante repurgatam Evangelii doctrinam Pontificis R. jus ac imperium in Academias fuiſſe ſupremum, ut ab illo & jura petere ſingularia, & ad ipſum etiam provocare qvandoqve neceſſe habuerint: ſed abrogato eo in majori parte Germaniæ, à Proteſtantibus, hoc jus conferendi Academiis privilegia, ac poteſtatem decernendi honores Academicos, Cæſari vindicatum fuit. (h)

enſi Matriculæ inſertus eſt. *Frid. l. c.* p. 26. Fundationem Academiæ prid. Cal. accidiſſe ſcribit *Peiferus* in *Lipſiâ* L. III. §. 10. p. 303. ſed corrigitur à *Schneidero in Chron. Lipſ.* L. VI. p. 274. Erat enim ille dies proximus à Dominica I. Adventus, in qvam tum Calendæ Decemb. inciderant. Ipſa fundatio & confirmatio Pontificis habetur apud eundem l. c. p. 275. (g) *Frid. l. c.* p. 28. Atqve adeo cum Praga nationes habuiſſet Bavaricam, Saxonicam, Polonicam & Bohemicam, qvarum tres priores uno Germanicæ nomine notabantur, tum in locum Bohemicæ ſucceſſit Miſnenſis v. *Frid. l. c.* p. 16. ſ. De inſtitutione etiam hujus Academiæ, ut & Canonicatibus ei à Pontifice R. in uſum Profeſſorum donatis, videri poteſt *Dreſſerus in Iſag. Hiſt. Mill. VI. P. II.* p. 262, qvi tamen, qvam ob cauſam, non liqvet, ad An. 1411. Academiæ inſtitutionem retulit. Qvæ ad qvamlibet nationem, regiones cenſeantur, diſcitur ex *Schneid. Chron. Lipſ.* L. VI. p. 289. ſ. (h) *Limn. J. P.* VIII. 1. Neqvaqvam v. imminuta jam Pontificis autoritate, conciderunt privilegia ab illo data, ſiqvidem & de his, & de aliis Maximiliani I. Caroli V. Ferdinandi I. & Maximiliani II. Impp. oſtendi poſſe diplomata, *Schneiderus l. c.* p. 252. aſſerit.

§. X.

Privilegia tamen Academiæ Lipſienſi à Papa juſtis de cauſis jam indulta, Sereniſſimus Saxoniæ Elector *Mauritius*, qvo fuit in literas amore, clementiſſime confirmavit: *(i)* ut eſt exemtio à foro, qvod ſeculare vocant. Cum enim omnium confeſſione, Academiarum Doctores & alumni, ordini, qvi Clericorum inveterata conſvetudine dicitur, accenſeantur; *(k)* hos autem uſu tum apud Pontificios, tum Proteſtantes recepto, haudqvaqvam jurisdictioni civili ſubjacere manifeſtum ſit apparet, ipſos tantum coram ſacris tribunalibus ſe ſiſtere teneri. Id qvod adeo certum eſt, ut qvi diſcrimen inter regimen ſeculare & eccleſiaſticum admittunt, non poſſint non ſimul Academias & Scholas ſacris judiciis, qvæ Conſiſtoria appellantur, ſubjicere. *(l)* Nam utrumqve regimen, ut diverſi generis res (vel objecta) habet; ita & ex diverſo velut fonte derivatur. *Seculare* Principes ac Ordines imperii ex jure territoriorum hæreditario, proprio atqve perpetuo poſſident: ſed *eccleſiaſticum* ex conceſſione imperiali, vigore decreti vel pacis Paſſavienſis indepti ſunt.

(i) In Reſcripto qvod, die III. Maj. A. M. D. XLV. ad Academiam Lipſienſem emanavit: Dieweil aber Anfangs bemeldte unſere Univerſität in Zeit der Stifftung und hernach ſtattlichen befreyet: So wollen und ordnen wir/daß dieſelben Freyheiten in allen Puncten und Articuln ſollen gehalten werden. Denn wir ſind geneigt / ſie darbey gnädig zu ſchützen/ und hand zu haben. (k) D. *Joh. Gifenii* Diſput. XIII. *de vita Academ.* §. 39. & D. *Liebenthalium de Privilegiis Studioſorum* n. 9. (l) conf. *Conring.* de *Antiq. Acad.* Diſſ. V.

ſunt. Itaqve par eſt, ut more in cultiori Europa jam recepto, utrumqve regimen diſtincta ſortiatur judicia, in qvibus id exerceatur. qvod D. Joh. Giſenius confirmat. (*m*)

§. XI.

Cæterum ut eſſet, ubi cives novi habitarent, & lectiones freqventarent publicas, tum ædes, (collegia vulgo dicunt) conceſſit, tum, unde honeſte viverent, reditus pro temporum illorum conditione aſſignavit certos, qvos memoratus ſupra Fridericus refert. (*) Hanc abavi munificentiam ut imitaretur Dux Saxoniæ Georgius, prout ipſe a puero erat literis inſtitutus, (**) favore etiam ſingulari eas proſequebatur; Collegium Principum Minus, qvod tum Pædagogium appellabatur, atqve ad Magiſtros artiũ pertinebat, JCtis tunc dedit, eosqve e templo Thomano, ubi hactenus Themidis ſuæ ſacra adminiſtraverant, emigrare juſſit An. 1515. (***) Nec nihil majorum ampliſſimis monumentis addidit *Mauritius* Elector, cum *Paulinum*, qvod Monachorum paulo ante fuerat domicilium, Academiæ, una cum pagis ſylvisqve, qvæ eo ſpectabant, donavit, utqve Theologorum præcipue uſibus pateret, effecit. (*n*) Bibliothecam qvoqve hoc in loco conſtituit amplam ſatis & libris ſplen-

 didam

& *Lanſ.* Comment. de *Acad.* p. 49. (*m*) D. *Joh. Giſenius* Diſp. II. de *Vita Academ.* §. 43. 44. 45. (*) in Orat. cit. p. 27. Vid. & Schneid. l. c. (**) Conſulere hanc in rem Epiſtolas Sadoleti & Eraſmi jubet, & Dresdæ aſſervari ejus ſcripta docet Cl. Wilkius in Nep. Sax. p. 664. &c. (***) D. Frider. l. c. p. 35. &c. (*n*) id. p. 37. conf. Excell. Fell. Oratio in laudem Borneri habita p. 39.

didam, (*o*) atqve duo præterea argenteorum millia contulit, qvo facilius extrui, adqve eos, qvibus deſtinabantur, uſus, præparari ædes Paulinæ poſſent. Deniqve etiam e granariis ſuis ſexcentos frumenti medimnos contulit qvotannis, qvo victus eſſet facilior illis, qvorum in literas ſtudium egeſtas inhibebat. (*p*) Tantus erat hanc in Academiam Clementiſſimi Principis amor! (*q*)

§. XII.

Qvod ſi in illuſtribus magnorum Principum factis recenſendis, commemorari & illi ſolent, qvorum miniſterio & opera inprimis fuerunt uſi; non prætereunda fortaſſis eſt illa Caſpari Borneri integritas, illa in literas fides, illa diligentia; qvi in hanc Academiam omne ſuum contulit ſtudium: ac cum a Fratribus Dominicanis, ſive Prædicatoribus vacuæ ædes Paulinæ relictæ eſſent; qvanqvam tum faſces Academicos gereret, non veritus eſt, iter Dresdam (alii Grimmam volunt) ingredi, ut in Academiam ampliſſimum iſtud munus transferret. Qvod

(*o*) Præter Bibliothecas enim Cœnobiorum Lipſienſium, Thomani nempe ac Minoritani ſeu Franciſcani, acceſſiſſe etiam Pegavienſem, Salzenſem, Lantsbergenſem vel Petersbergenſem, Chemnicenſem, Buchenſem, Pirnenſem, & Cellenſem, teſtis locuples hic eſt laudatus Feller. Orat. cit. p. 43. (*p*) V. Peiferus L. III. §. 39. p. 380. (*q*) Notanda eſt ejus vox, cum è Cummerſtadio reſciſceret, eſſe qvosdam qvi Paulinum Academiæ inviderent, tum enim menſa palmâ percuſsâ: ſemel dixi, ait, ſemel ſcripſi, ſemel præſtabo, & iterum percuſſo pectore, Stamburgo Syndico Academiæ dixit: Ego, ita erga Univerſitatem Lipſienſem me geram, ut nemo non intelligere poſſit, illam valdè à me adamari.

Qvod eum non fefellit, poſtqvam Georgius Cummerſtadius Conſiliarius Electoris & Johannes Pfeilius Archiater ad eandem curam Borneri precibus permoti, id a benigniſſimo Principe impetrarunt. Idem poſtea præter labores ſummos, graves etiam iras, tum aliorum, tum Collegarum pertulit: qvi cum fructum hujus rei haud ſatis proſpicerent, vendendas ædes illas eſſe fremebant, qvidam etiam in ipſo fidem deſiderabant. Qvibus nihil ille aut parum motus in repurgando iſto, & Bibliotheca, cui primus ipſe præfuit, non parum illi lucis, Paulinum, reſtitutionem, plurimum vero ſplendoris univerſa debeat Academia. (*r*)

§. XIII.

Cum vero Scholæ & Academiæ officinæ bonarũ literarum eſſe debeant, unde Eccleſiæ & reipublicæ viri aliqvando utiles petantur; & hæ non niſi a viris ſolida eruditione inſtructis excitari qveant; Sereniſſimi fundatores de ſingulis Facultatibus, qvas vocare ſolent, proſpexerunt; ita ut Theo-

Feller. l. c. p. 36. (*r*) Hujus Viri in Schola Thomana collegæ ſibi operam laudat Fabricius (poſtea Rector Illuſtris Scholæ ad Albim) in Annal. Urbis Miſnæ p. 84. & prolixe perſeqvitur Peiferus in Lipſ. L. III. §. 38. p. 377. unde inprimis eum & puræ Religionis doctrinam, & Doctoris Theologiæ titulum in hac Academia ſuſcepiſſe diſcimus. Ejus laudes qvoqve habet Albinus in Meißn. Land-Chronick. p. 349. ſ. & ante omnes, qvi collegit omnia de Bornero, ex Manuſcriptis, qvæ ante eum nemo perreptavit, celeberrimus Fellerus, in Orat. in laudes Borneri An. 1685. dicta, & præfixa Catalogo Manuſcriptorum Bibliothecæ

logiam qvatuor docerent. (s) cum qvibus in censum venit qvintus Ebraicæ lingvæ Professor. (t) Juris autem docendi munus, penes duos initio, hinc qvatuor, ac deniqve penes qvinqve esset: (u) Medicinæ Doctores demum a Friderico Placido & Wilhelmo Fratribus, duo introducti, qvibus adjunxit tertium Georgius, qvartum Mauritius, atqve Augustus, cum hortum Medicum Academiæ instruxisset, qvintum Botanicum. (x) Philosophiam qvi profiterentur, plures fuere, Augusti tempore duodecim, qvos ipse ad octonarium numerum reduxit, suamqve cuiqve Professionem addixit. (y) Utqve ita artes probe docerentur, viros eruditissimos convocarunt. documento tantum sit Dux Georgius, qvi Richardum Crocum, Britannum

Paulinæ: ad qvam omnino harum rerum cupidis revertendum est. (s) duo V. duo N.T. explicabant, Schneid. l.c. p. 295. (t) de eo vid. Schneid. p.296. (u) Primus Ordinarius materiam Judiciorum maxime e jure Canonico, alter materiam Contractuum, tertius ultimarum voluntatum, qvartus eos Juris titulos, qvi ab illis commode explicari, ut ad ipsorum Professionem non pertinentes, non poterant, ut & Jus Feudale, & qvintus Institutiones proponeret. V. Id. p 297 (x) Friderici & Wilhelmi munus est Professio Therapevticæ & Pathologiæ, sicuti a Georgio Physiologicam accepit (qva ratione, nempe ex pecunia D. Conradi Tockleri, Medici, de qva lis erat inter Senatum & Academiam, docet Schneid. & a Mauritio Chirurgicam cum Anatomica, de qvibus plura habet Schneid. l. c. p. 290. f. (y) per orbem enim ibant tum artium Professiones, ita uti qvi hoc semestri spatio Logicam docuerat, altero fortasse Ethicam aut aliam Philosophiæ partem explicaret; at cum An. 1551. Augustus Elector firmas eas esse jussisset, duodecim fuerunt, nempe Or-

num (z) ac mox Petrum Mosellanum, virum doctissimum, e Treviris vocavit: qvi ut erat elegantiorum literarum cultor, magno cum applausu Epistolas Paulinas Græce interpretatus est. qvod ipse in Epistola ad Mutianum Canonicum Gothanum An. 1520. professus est. Qvem fato præpopero ereptum, Academia æternum luxisset, nisi in ejus locum postea incomparabilis *Joachimus Camerarius* fuisset surrogatus. Hosqve duumviros Lipsiæ humaniores literas excitasse, notissimum est. Camerarius qvidem pro amicitia, qvam cum Melanchthone sanctissime semper coluit, ejus hac in parte consilio & opera usus est diligenter. Nam ex MScto qvodam Casp. Borneri constat, Philippum, utilem reformandæ huic Academiæ operam navasse, cum & de doctrina pro captu seculi ordinanda; & de reditibus, unde tum professores, tum eorum auditores pauperes alerentur, consilium suppeditaret. Ubi inprimis svadet, ut bona, qvæ mona-

gani Aristotelici, utriusqve Lingvæ, Ethicæ, Mathematicæ, Fabii Qvintiliani, Virgilii & Terentii, Dialectices, Rhetorices, Libelli de Anima, Elementorum Mathematum, Grammatices Græcæ & Grammatices Latinæ Professores. At idem cum Qvintilianum Rhetorico, & Physico librum de Anima attribuisset, decem, cum deinde utramqve Grammaticam conjunxisset, novem, ac deniqve hac Professione penitus abrogata, tantum octo remanserunt. V. Schneid. p.302. s. (z) Hic primus in hac Academia Lingvæ Græcæ Professor, a Camerario tamen suo discipulo longe superatus, ad qvem adeo & Mosellanum Græciæ totiusqve rei literariæ gloria pertinet. v. Fellerus Orat. in laudem Borneri hab. p. 21. s. ubi & aliorum huc adductorum facit mentionem.

monasteriorum usibus sub Papatu destinata fuerant, rursus ad juvandas Ecclesias & Scholas transferantur. confer *Recess. Imp. Spirens. de anno 1544. §. 88.* Qvod Principes jam laudatos observasse, B. *Hæpfnerus*, Theologus cordatissimus, *in Evangelica Saxonia sect. 1. part. alt. cap. 2. n. 5. 6.* testatur.

§. XIV.

His ita expositis revocat nos Witteberga, clara atqve celebrata eo maxime, qvod pene eosdem, & ipsa & pura Religio natales sortita sit: siqvidem utriqve ineunte seculo superiori honos situs constitit: ut cum Schola ipsa anno secundo esset aperta, qvindecim annis post nova inde lux, de qva divino veluti afflatus spiritu vaticinatus fuerat D. Joh. Fleccus, eadem in Urbe exoriretur. Qvod idem & Martinus Pollichius, cum de loco, ubi novam Academiam conderet, Princeps deliberaret, prædixerat. *(aa)*

§. XV.

(aa) Hic cum inauguraturus Academiam, vota funderet, *sapientiæ & vitæ flumina in universum orbem ex hoc candido monte redundatura* dixerat Fleccus, V. Laur. Rhodomannus in Orat. secul. qvæ extat in Actis Jubilæi Witteb. Anno 1600. de Martino Pollichio vid. Sennert. in Athenis Witteb. l. 2. p. 15. & Fleccum qvidem ad etymon Urbis respexisse putat Rhodomannus l. c. & Chytræus in Chron. Sax. p. 116. ac si sit idem, qvam Weißberg (cui rei nomina illa Leucorea, Albiorium & Albimontium & Albiburgum respondere qvodammodo videntur) qvam communem qvamvis sententiam corrigere conatur Sennertus l. c. p. 1. 2. qvia præter colliculum nullus in eo tractu mons conspiciatur: sed ita dictam urbem esse a conditore Wittichindo, qvasi Witeburgum aut Wittekindiburgū, h. e. Wittekindi urbem. Sed forte & hoc non satis certum, siqvidem ipse Sennertus tantū

§. XV.

Svadebat qvippe *Friderico* illi *Sapienti*, ut Academiam novam extrueret, tum ipsius in literas tam eximius amor, *(bb)* tum qvod in Comitiis Wormatiensibus A. 1495. ita statuente Imperatore Maximiliano I. suffragantibus Imperii Ordinibus, ut qvilibet Elector in sua ditione bene constitutam Academiam haberet, fuerat mandatum. Impera-

ait: *creditur condidisse urbem*, & p. 27. f. in schedula fastigio turris inclusa ista extant verba: *An a Wittichindo condita sit, nescimus.* At cum *Burgum* urbs sit sive castrum lingva antiqva Germanica, qvod ipse etiam Sennertus agnoscit, & Slavo-Sorabi & Germano-Saxones ea loca qvondam habuerint, ad alterutros autem auspicia hujus urbis referenda sint, una cum nomine, videtur locum habere Witteburgum seu Weisburgum, de cujus nominis origine plura, sed longius petita, habet Ludovicus Person. in Oratione habita in Promot. Doctorali Anno 1598. Vel etiam locum habet *Witteberga*, si consideremus vocem Berg/ qvæ ita nova utiqve non est, & metallifossoribus (apud qvos multa antiqvæ lingvæ Germanicæ vestigia) notat terram, & terram fossilem: ut adeo sit Witteberga qvasi Weißerde.

(bb) De qvo testis est Fabricius, munificum eum in literas fuisse fautorem, librosqve Philosophicos, inprimis historicos, qvos conscribi curavit, studiose legisse v. Orig. ejus Saxon. L. IIX. p. 2. Idem etiam cum jam fasces gereret, Italiam, Phœniciam & Syriam, ut qvæ ex usu sibi essent, disceret, adiit. Id l. cap. c. 3. Unde cum rediret, picturas, tabulas, inscriptionesqve earum, aliaqve monumenta qvam plurima, qvæ ad Historiam pertinebant, secum attulit, multa etiam morborum remedia, qvorum rationem præter astronomiam acceperat a comite suo per illas regiones Mœllerstadio, v. Fabric. l. c. p. 12. Testaturqve Chytræus

perator enim hic, ut virtutibus principe heroe dignis maxime eluxit; ita rem litterariam vitiis per omne genus ſtudiorum corruptam inſtaurari voluit. Hancqve ob cauſam in Comitiis jam nominatis cohortatus eſt Septemviros, ſuis qvisqve terris Academiam conderent. *Hujus ductu*, inqvit, *Cuſpinianus* in vita ejus, *literæ Ebraicæ, Græcæ, Latinæ, elegantiores qvoqve diſciplinæ qvaſi in Germania ortæ primum ſunt ac paulatim ſuccreverunt, ut tandem vi ac impetu qvodam* (ducibus Reuchlino, Eraſmo, Moſellano, Melanchtone, & Camerario,) *eruperint.* Hujus ergo hortatu erecta eſt laudata jam Academia a Friderico III. Electore. Qva in re adjutore ac conſiliario uſus eſt fratre Erneſto Magdeburgenſi antiſtite, qvem Raimundus Payrandus Cardinalis & Gurzenſis in Carinthia Epiſcopus, Alexandri VI. Pontificis R. legatus, eam ad rem ſtimulabat. (*cc*)

§. XVI.

Itaqve nullis ſumtibus pepercit, atqve ut poteſtatem haberet erigendi Academiam, bis mille ſcutatis a Pontifice R. Julio II. prout tum erant tempora, impetravit. (*dd*) Qvo facto die XIIX. Octobr.

inprimis Senecæ Tragœdiis & Epiſtolis, ut & Horatio fuiſſe delectatum, & ex autoribus excerpta morum præcepta parietibus inſcripſiſſe, nonnunqvam etiam ſermoni qvem cum eruditis habebat, inſperſiſſe: qvorum plura Principem decentia affert in Chronico Sax. p. 52. ſ. (*cc*) Chytr. l. c. p. 145. ſ. Fabric. Orig. VIII p. 12. & Sennert. Athen. Witteb. L. I. c. 2. p. 14. ſſ. (*dd*) v. Orat. ſupra cit. Rhodom.

Octobr. in templo arcis, (qvod ejusdem Electoris opus ac monumentum est,) novæ Academiæ capta auspicia, *(ee)* legesqve tulit Elector ad modum Tubingensis Academiæ concinnatas; ita, ut earum & privilegiorum inspector & Cancellarius esset Gosvinus de Orsoy, præceptor domus Liechtenbergensis. *(ff)* Omnium autem primus Rector Magnificus renunciatus est *Martinus Pollichius Mellerstadius:* qvi cum magna eruditionis fama floreret, summosqve trium facultatum honores esset consecutus, *Lux mundi* fuit appellatus. *(gg)*

§. XVII.

Veram autem mundi lucem tenebris ante obtectam *Martinus Lutherus* ab Electore Friderico A. 1508. Wittebergam vocatus, universi orbis Christiani bono reduxit. cujus historiam *Vir summus & illustris Dn. Seckendorfius*, in *Comment. de Lutherа-*

conf. & Bulla Pontificia, qvam excerpsit Sennertus l. c. p. 23. Utrum a. consensus Papæ in erigenda Academia reqviratur, jam supra definivimus; Inter nostrates certum est paucos affirmativam tueri. unde Lansius ridet cum Baudio Professores Codomensis, qvi Leida promotos, legitime promotos dubitabant v. ejus Comment de Academ. p. 7. f. *(ee)* Qva id solennitate factum, exponit uberius Sennertus l. c. p. 37. f. *(ff)* Rhodomann. in Orat. cit. & Chytr. Chron. Sax. p. 146. in nationes cives Academicos distribuere, non fuisse visum commodum, idem animadvertit: Privilegia Academiæ videre licet apud Sennert. l. c. p. 21. ff. *(gg)* v. Rhodomann. l. c. Notandum etiam de Pollichio est, fuisse cum Friderico pene a puero familiarissimum, qvem etiam in Rhodo insula avocatum e balneis, qvo se a vino Cretensi contulerat, a mortis periculo liberavit, Christophoro

theranifmo perfeqvitur (hh) illum ex Academia Tubingenfi huc evocatus An. 1518. fecutus eft, *communis Germaniæ præceptor*, Philippus Melanchthon, Lutheri in hoc opere Reformationis parastata fidelis. *(ii)* Hujus in rem literariam & Ecclefiam merita, laudatus fupra *Camerarius*, condito *de Vita Melanchthonis* commentario eruditiffimo, illuftravit. Ex qvo fimul de laudabili memoratorum tum Electorum ftudio promovendi bonas literas conftare poteft, ut nil adeo a vero alienum dixerim, fi ex Saxonum Academiis prodiiffe affirmem viros, qvi Ecclefiæ & Reipublicæ longe latius profuerint plurimum. Infpiciat qvis catalogos, (Matriculas vulgo appellant,) Academicos, qvot nomina illuftrium virorum de regnis & Ecclefiis præclare meritorum leget confignata?

§. XIIX.

Illi autem tam folenni Academiæ inftitutioni, feftivitatis qvoqve aliqvid acceffit ab epulis, qvas publicas Fridericus tum præbuit, laudabili magnificentia, & qvam altero poft feculo Chriftianus II. Elector imitandam fibi exiftimaret. *(kk)*

§. XIX.

Omnium deinde Facultatum Profeffores publicos dedit, qvorum & numerum & falaria dehinc Johannes & Johannes Fridericus & Auguftus auxerunt *(ll)* munificentia poftreis prædicanda.

§. XX.

Bavaro ea de caufa, paulo poft extincto. v. Fabric. Annalium L. IIX. p. 12. *(hh)* p. 26. 27. *(ii)* v. L. III. Epiftolarum Eobani Heffi per Camerarium editarum. *(kk)* Vid. Program. Facultat. Philof. qvod habet in Actis Jubilæi Witteb. *(ll)* Ita ut in Theologia ex qvatuor, qvi conftituti erant,

§. XX.

Ædificia, aliaqve qvod attinet munera, accepit a Friderico & Fratre Johanne Conſtante Facultas Juridica, partem aulæ, ubi Lectiones ſuas ac Diſputationes haberent, cum antea fere privatis ædibus eſſent uſi. *(mm)* A Johanne vero Friderico Sacellum arci contiguum habet Academia, una cum illis, qvæ ad Capitulum illius templi pertinebant. *(nn)* Qvi idem fiſci etiam fundationis autor eſt, qvam in rem pagos nonnullos donavit, ac poteſtati Profeſſorum penitus ſubjecit: *(oo)* qvodqve in laudibus ejus præcipue memorandum eſt, ab illo Academiæ hujus Bibliotheca & inſtituta & locupletata ann. 1535. *(pp)* Collegium deniqve Auguſti ille, cujus nomen præfert, laudatiſſimus Elector, magnis ſumtibus extruxit *(qq)*

bini S. ſcripturas interpretarentur, bini locos Theol. & controverſias tractarent. In jure Ordinarius, Jus Canonicum ſive Decretalia, alter Codicem & Criminalia, tertius Pandecta, ſive Digeſtum vetus, qvartus Digeſtum novum ſive inforiatum, qvintus Inſtitutiones prælegeret. Medicorum Senior Practicam doceret, alter Pathologiam, tertius Anatomen & Botanicam. In Philoſophia decem conſtituti ſunt Profeſſores; nimirum Oratoriæ, Poëſeos, Lingvæ Gr. Ebrææ & Orientalium, Logices & Metaphyſices, Phyſicæ, Mathematum inferiorum, Mathematum ſuperiorum, Philoſophiæ Practicæ, & deniqve Hiſtoriarum. vid. Senn. Athen. Witteb. p. 42. De munificentia in ſcholas & literas Electoris Joh. Friderici, *Hortlederus* de Bell. Smalcald. tom. 1. l. V. c. 22. f. 1367. ſſ. refert. *(mm)* vid. Zangeri JCti Orat. Secul. *(nn)* vid. Sennert. l. c. p. 17. *(oo)* vid. itid. Zangeri Orat. & Sennert. loc. cit. pag. 55. *(pp)* vid. Zangerus l. c. ut & Beierus in Dedicat. ad Syllab. Proff. Jenenſ. p. 22. *(qq)* vid. Zangeri Oratio Sec. & Senn. Athen. Witteb. p. 18. Domum illám ab hæredib. Lutheri, qvibus donaverat a monachis Anguſtianis relictam, Johannes Elector, 3700. florenis redemit, & reſtitutioni adhuc impendit ultra 3000. ita ut com-

qvod percommode affectum forte relictum a parente Christianus Academiæ deinde donavit. *(rr)* Qvibus rebus adnumeranda est illa secularis festivitas, qva Christianus II. Academiam hanc voluit esse mactatam. *(ss)*

§. XXI.

Seorsim etiam hoc loco memoranda *Mauritii* & *Augusti Fratrum* in utramqve Academiam merita. Illum siqvidem earum novum appellemus conditorem, haud abs re facturi videmur: qvoniam cum accepisset easdem bello dissipatas, reduxit, & dilapsos Professores ordini suo atqve honori restituit, *(tt)*

---

mode ibi omnia ædificarentur, nosodochia qvoqve fierent, qvibus ægri ex studiosis uterentur. Senn. l. c. p. 35. f. conf. Fabric. L. IX. p. 131. mensæ idem publicæ 1000. modios frumenti in annos singulos donavit. vid. Fabric. l. c. p. 131. *(rr)* v. Orat. sec. Rhodomanni. *(ss)* v. Programma Philosp. Facult. supra cit. Hic etiam lubuit apparere inscriptionem, qvæ Serenissimorum Saxonum, usqve ad Johannem Georgium I. imaginibus in Collegio Augusti Wittebergensi apposita legitur talis: ACADEMIAM WITTEBERGENSEM

FRIDERICUS III. DEI BENIGN. DUX SAX. &c.
INCHOAVIT.
JOHANNES DEI BENIGN. DUX SAX. &c.
CONSERVAVIT.
JOHANNES FRIDERICUS, D.B. DUX SAX. &c.
FUNDAVIT.
MAURITIUS D.B. DUX SAX. &c.
BELLO DISSIPATAM INSTAURAVIT.
AUGUSTUS D.B. DUX SAX. &c.
EXORNAVIT AMPLIFICAVIT ET
CONSERVAVIT.

Vid. Senn. l. c. p. 20. f.

(*tt*) Hic in utraqve Academia ſtipendia conſtituit, qvibus tenuiores fortunæ ſtudioſi in addiſcendis artibus occupati juvarentur. (*uu*) Felix nempe ſuperius ævum, qvod non tantum hominum doctiſſimorum ſtudiis effloruit; ſed & in medio armorum ſtrepitu & publica velut ſtrage tantos invenit literarum & ſcholarum patronos, qvi a majoribus ſuis transmiſſam juvandi literarum ſtudia defenderunt laudem.

§ XXII.

In Jenenſem deniqve Academiam collata beneficia paucis ut deſcribamus, *Johannes* qvidem *Fridericus* I. Elector & hic ſtatuerat aperire Academiam, cum novum ibi Anno 1548. Gymnaſium erigeret, (*xx*) Convictoriumqve publicum inſtitueret (*yy*) ac Bibliothecam Wittebergenſem una cum Manuſcr. omnibus huc transferret; Sigillum etiam Academiæ donaret. (*zz*) Sed illud demum filii ejus *Johannes Fridericus II. Johannes Gvilielmus* & *Johannes Fridericus III.* executi ſunt. (*aaa*) qvi nec ipſi perfuncto-

---

(*tt*) v. Rhodom. Orat. cit. & Fabric. Sax. Illuſtr. L. IX. p. 100. & Chytr. p 483. conf. Adrianus Beyerus in Syllabo Proff. Jen. p. 171. & 174. ubi & has & alias Academiarum miſſiones memorat. (*uu*) numerum amplum ſatis eorum, qvi fruerentur ſtipendiis, conſtituit; nempe in utraqve Academia 150. cum ante perpauci fuiſſent, hisqve ſingulis dedit ad minimum 30. florenos qvotannis: Magiſtris 40. Juris ſtudioſis (qvi tamen cum Medicis in hoc numero non continentur:) etiam 50. aut 60. Hisqve leges, ad qvas vitam componerent, præſcripſit. Fabric. l. c. L. IX. p. 131. & Elect. Auguſti Lands-Ordnung p. 201. ſſ. (*xx*) v. Adr. Beyerus in Dedic. ad Syllab. p. 19. 43. (*yy*) Id. p. 22. (*zz*) v. de his rebus id. l. c. primus Bibliothecarius hic fuit M. Georg. Roſarius, uti Wittebergæ M. Georg. Spalatinus. Id. (*aaa*) Id. 18. 23. 43. conf. Fabric. Sax. Illuſtr.

functorie fibi rem tantam agendam putarunt: ita, ut maxima ordinum omnium celebritate, die II. Febr. A. 1558. introduceretur, *(bbb)* ipfeqve Johannes Fridericus Patris, fuum, Fratrumqve Serenisf. in literas amorem publice latina oratione teftatus, *(ccc)* privilegiis tum iis, qvæ Carolus V. & Ferdinandus I. Impp. dederant, tum iis, qvæ indulgebat ipfe, afficeret; *(ddd)* Rectoremqve primum daret D. Johannem Schröterum Med. P.P. *(eee)* Qvibus in rebus multum tum valebant confilia Nicolai de Ammsdorff Epifcopi Naumburgenfis, tumqve exulis. *(fff)*

§. XXIII.

Neqve hic defuerunt viri, qvorum eruditione atqve induftriæ nova Salanæ fortuna inniteretur: qvippe eam in rem jam parens Celfiffimus advocaverat ex Academia Erffordienfi Victorinum Strigelium, e Tubingenfi Erhardum Schnepfium, Theologos celebratiffimos, *(ggg)* addideratqve Poëtam eo tempore principem, Johannem Stigelium. In Jure primus docendi munus fufcepit Bafilius Mennerus, uti

---

L. VIII. p. 53. & Chytr. Chron. Sax. p. 557. *(bbb)* qva enim folennitate & freqventia aufpicia fuerint capta p. 24. f. explicat Beyerus & p. 47. Catalogum texit Principum, Comitum atqve Baronum qvi adfuerint. *(ccc)* Beyer. l. c. p. 26. Fuit enim hic Princeps in literis admodum exercitatus, ita ut peradolefcentulus, utpote non amplius qvam 12. annos natus, in arce Torgavienfi coram Celfiff. Parente orationem haberet nitidam, eamqve actione commoda condecoraret; biennioqve poft altioribus in Academia Wittebergenfi difciplinis imbutus, in confeffu Illuftriff. Principum aliorumqve de officio boni Principis verba faceret, qvæ adeo, de eo commemorat, eamqve in rem verba Lutheri adducit Fabric. Orig. Sax. IIX. p. 50. f. *(ddd)* Beyerus p. 27. 30. *(eee)* p. 52. *(fff)* p. 20. 46. *(ggg)*

uti in medicina, qvi Vienna advenerat, Johannes Schröderus, cujus supra mentio injecta. Horumqve adeo auspiciis, ductu Illustri Principum ad eam, qva claruit postea, famam Academia pervenit.

§. XXIV.

Atqve hoc in Academias & literarum studia, Serenissimorum Principum favore tam manifesto, nemo forte & illam *scholarum*, qvas vocant, *triviali-um* curam poterit inficiari, qvi perpenderit saltim, illam tam salubrem scholarum institutionem, ac leges ab *Optimo Principe Augusto* latas. *(hhh)*

§. XXV.

Hic, ut aliarum mentionem non faciamus, illas tantum, qvæ *provinciales* audiunt & *Illustres*, lubet videre. Qvarum constitutionis pene propriam sibi laudem vendicat *Mauritius*. Purgavit enim a sordibus tria illa Monasteria, & qvæ causa fuerant olim constituendis ejusmodi collegiis, artium, disciplinarumqve sedes & tyrocinia effecit. *(iii)* Ac *Misenensis* qvidem Scholæ D. Afræ sacræ antea & monachis Canonicis irregularibus dicatæ, V. Non. Jul. A. 1443 capta auspicia: *Portensis* vero Cal. Nov. (habuerant eam Cistertienses :) *Grimmanæ* deniqve (Prædicantium modo Ordinis D. Augustini Cœnobii) XVIII. Cal. Octob. *(kkk)* Qvam in rem luculentum apud Sleidanum extat testimonium infra ad-

Laudantur triumviri hi Strigelius, Schnepfius & Stigelius a Chytr. Chron. Sax. p. 557. qvanqvam Strigelius male rem gesserit postea, aliqvando Synergista, hinc & Zwinglianus, perpetuas in Schnepfium inimicitias exercuit, cui & sæpe culcitra in itinere, additis contumeliis, subtraxit. *(hhh)* vid. die Lands-Ordnung edit. 1618. p. 118. seqq. *(iii)* conf. Chron. Portense M. Justini Pertuchii P. II. p. 6. 7. *(kkk)* conf. Fabric.

ſcribendum. *(lll)* In his deinde, qvibus ad honeſtatem morum ducerentur alumni, leges per Camerarſum præſcripſit *(mmm)*

§. XXVI.

Nec alienus ab his Fratris conſiliis, *Auguſtus* *(nnn)* ita amplificavit, auxitqve numerum alumnorum, ut cum ad cives modo ante illud beneficium pertinuiſſet, exteris poſtea eo etiam perfrui liceret; *(ooo)* Cumqve ſplendidis ædificiis Portam augeret, nec Miſenæ ac Grimmæ eum cepit oblivio, qvibus decem ex ſtipendiis viginti Portam unam ſpectanti-

---

Sax. Illuſtr. L. IX. p. 98. ſ. & Pertuch. Chron. Portenſe P. I p. 74. *(lll)* ita enim Comment. de ſtatu Relig. & Reipubl. L. XV. Mauritium heröem fortiſſimum laudat, qvod partem bonorum Eccleſiaſticorum ſcholis conſtituendis deſtinarit. Qvoniam, inqvit, Juventus eſt veluti ſeminarium tam Eccleſiæ, qvam Reipubl. tres literarum ludos inſtituit Miſenæ, Merſeburgi (notandum enim, eam deinde Grimmam delatam eſſe) Portæ. Singulisqve locis certum numerum attribuit adoleſcentum. His omnibus victum præbet & veſtitum, magiſtris etiam annua ſtipendia ſolvit, & in hunc uſum applicat eorum collegiorum proventus, in qvibus aliqvando monachi vixerunt, & id genus alii. -- Studioſis concedit ſex annos ut ibi doceantur, qvæ tamen aliqva ex parte jam novimus immutata. De Portenſi ex Chronico Pertuchii conſtat, conſtituiſſe eundem Mauritium, ut hujus alumni 20. in Academiis Lipſiæ aut Wittebergæ adhuc ſtipendiis ſuſtentarentur. vid Chron. illud P. I. p. 75. *(mmm)* Pertuchius l. c. p 83. *(nnn)* Fuit enim & hic eximius literis fautor, & in ſcholæ Miſenenſis conſtitutione Mauritio adjungitur, cujus nempe foribus illud inſcriptum eſt diſtichon:

Mauritii pietas, Auguſtiqve inclyta virtus
Hanc Chriſto & ſtudiis conſtituêre Scholam.

(ooo) Pertuch. in Chron. Port. P. I. p. 80. Porta aluerat ante tantum 100. Miſena 60. Verum qvantum utraqve excrevit? Illa

ctantibus contulit. (*ppp*) *Christianus* autem Elector, cum vitæ studendum, non tantum scholæ putaret, atqve ita mature assvefaciendam juventutem, ut actiones, qvibus vita humana indiget, dijudicare posset, atqve decore exprimere; utriqve qvidem lingvæ vacare sedulo alumnos voluit; sed & bis per annum in theatro exerceri. (*qqq*) Idem in Scholæ Grimmensis atqve Misenensis usus convertit eam pecuniam, qvam in eleemosynas pauperum, ex reditibus Portæ constituerat Mauritius, ipse autem multorum malorum causam eam cognoverat. (*rrr*) Hoc extincto, interea dum adolescerct Christianus II. *Fridericus Wilhelmus* Dux Saxoniæ tutor Principum juniorum, de disputationibus instituendis ac lectionibus justo tempore absolvendis cavit. (*sss*) De ipso verò *Christiano* Electore, præterqvam qvod abunde eum literas amasse, documento est omnium per Saxoniam instituta Academiarum scholarumqve visitatio, compendium qvoqve theologicum adornatum, atqve scholæ Portensi commendatum memorat *Pertuchius*. (*ttt*) Qvi hunc seqvuntur duorum Electorum Johan-

 nis

---

enim jam 100. hæc ferme 110. habet. (*ppp*) v. de his omnibus cit. Chron. P. I. p 81. sq. ubi tale qvoqve palatium in Porta extruxisse perhibetur, in qvo ipse pernoctaret. (*qqq*) vid. Pertuch. Chron. Port. P. I. p. 83. (*rrr*) Sæpe enim oppressi in egressu, & cum etiam validi mendici multo ante tempore congregarentur ibi, graves erant vicinis. Reduxit tamen postliminio hanc eleemosinarum consvetudinem Christianus II. atqve ter in anno panem pannumqve in vicinos pagos & nosocomia mitti voluit. v. Chron. Port. P I p. 84. 88. (*sss*) factum id per Nic. Reusnerum. v. Chron cit. p. 85. voluit autem & cursum Logicum & singulorum autorum semestri spatio plerumqve lectionem absolvi. atqve hinc examina institui publica. (*ttt*) vid. Chron. p. 87.

nis Georgii I. & II. etsi merita ac virtutes eorum dignum adhuc præconem laudum suarum expectent, tanta tamen sunt munera, ut latere non possint. Tot occupatus bellis, tot exercitatus periculis, tot distractꝰ curis JOHANNES GEORGIUS I. ne qvid tamen detrimenti hæ caperent, providit sedulo. JOHANNES GEORGIUS II. Misnensem præcipue splendidis ædificiis bibliothecaqve denuo instructa auxit: & qvæ a JOHANNE GEORGIO III. acceperit, non ita multo ante innovata atqve exornata vicina Grimma, non loqvitur, sed clamat.

§. XXVII.

Hoc adeo Saxoniæ præsidium, hunc suorum amorem atqve delicium, hostium fulmen atqve terrorem, hunc Imperii Germanici Camillum, libertatisqve vetustæ Statorem, hunc Musarum Nutritium Clementissimum, ut servet qvàm diutissime incolumem Deus Opt. Max. rogamus, & qvando illum fata sua, sed sera vovemus, à nobis reposcent, illos semper Principes ex Sereniss. Saxonum gente donet, qvos sperandos superiorum temporum tam felix monet memoria.

SOLI DEO GLORIA!